

BELEID: Meekoppelen bij dijk- en kadeversterking (2023)

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Waterschap Rivierenland werkt aan twee dijk- en kadeversterkingsprogramma's. De komende decennia worden op grote schaal primaire en regionale waterkeringen in ons beheergebied versterkt. Deze dijk- en kadeversterkingen, in deze notitie samengevat tot 'dijkversterkingen', worden uitgevoerd in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP, primaire keringen) en het Gebiedsprogramma Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (A5H, regionale keringen). Dijkversterkingsprojecten kunnen kansen bieden om ruimtelijke plannen van derden te integreren met onze dijkversterkingsprojecten. Daarmee kan voorkomen worden dat er onnodige hinder ontstaat voor de omgeving. Tevens kan daarmee voorkomen worden dat ruimtelijke ontwikkelingen op 'slot' gezet worden. Hierbij kan worden gedacht aan bebouwing, infrastructurele projecten, havenuitbreiding, herstructurering, recreatieve ontwikkelingen of natuurontwikkeling. De voorliggende notitie betreft een actualisatie van het beleid 'Meekoppelen bij dijkversterking' uit 2019.

1.2 Doel en kader

De uitvoering van de omvangrijke dijk- en kadeversterkingsopgaven van Waterschap Rivierenland heeft grote potentie om andere ruimtelijke ontwikkelingen en opgaven bij dijken te realiseren. Deze externe ontwikkelingen en opgaven kunnen gekoppeld worden aan de dijkversterking van het waterschap, zodat het riviergebied niet alleen veiliger wordt, maar ook andere maatschappelijke belangen gediend worden. Het in deze notitie beschreven beleid bevat uitgangspunten en een afwegingskader die richtinggevend zijn bij het maken van keuzen omtrent het koppelen van ruimtelijke plannen van derden aan dijkversterking. Dit beleid is schematisch afgebeeld in het afwegingskader in bijlage I.

Het koppelen van eigen opgaven van waterschap Rivierenland aan dijkversterking zijn geen meekoppelkansen zoals bedoeld in dit beleid, deze kunnen immers intern georganiseerd worden. Het beleid sluit aan op de nota Ontwerpuitgangspunten Primaire waterkeringen (OPW) en op de factsheet 'Meekoppelen en uitwisselen' van de programmadirectie HWBP. Het voorliggende beleid heeft geen betrekking op grondverwerving bij de dijkversterkingsprojecten.

Uitgangspunten rondom (anticiperend) grondaankoop bij dijkversterkingen zijn verwoord in de nota Eigendommenbeleid en de nota Ontwerpuitgangspunten Primaire Waterkeringen.

1.3 Meekoppelen bij regionale keringen

Waterschap Rivierenland is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de regionale keringen (kades) in het gebied Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Uit toetsing blijkt dat ruim 100 kilometer aan kades niet aan de veiligheidsnorm voldoen. Ze zijn niet hoog en/of stevig genoeg. Om de waterveiligheid ook in de toekomst te garanderen, is het noodzakelijk om de kades op orde te brengen. Ook zijn er andere wateropgaven zoals wateroverlast, watertekort, zoetwatervoorziening, waterkwaliteit en ligt er de doelstelling voor het creëren van nieuwe natuur. In twee tranches worden kades versterkt in het gebiedsprogramma A5H, in de periode tot 2030.

Ten aanzien van de omvang en aard van de ruimtelijke ontwikkelingen die aan regionale keringen gekoppeld worden is de verwachting dat deze over het algemeen beperkter zijn dan bij primaire keringen. Bij regionale keringen zullen de ruimtelijke ontwikkelingen met name een lokaal

maatschappelijk belang kennen en bij primaire keringen kunnen de ruimtelijke ontwikkelingen niet alleen een lokaal, maar ook een regionaal maatschappelijk belang kennen.

2. Uitgangspunten voor meekoppelen

Het is van belang om vroegtijdig duidelijkheid te kunnen verschaffen onder welke voorwaarden en in welke situaties, een koppeling tussen een ruimtelijke ontwikkeling en een dijkversterking mogelijk is. Hiervoor zijn in dit beleid algemene uitgangspunten geformuleerd die leidend zijn of een te maken keuzes bij een meekoppelkans in een dijkversterking. In verschillende situaties zijn er mogelijkheden. Daartoe is een afwegingskader opgesteld. Het is aan het Dagelijks bestuur om uiteindelijk een afweging te maken of Waterschap Rivierenland in gaat op een verzoek tot meekoppelen. De Commissie Waterkeringen heeft hierbij een adviserende rol aan het CDH, op basis van het plan van aanpak van een dijkversterkingsproject. Dit is in lijn met de besluitvorming zoals opgenomen in de Ontwerputgangspunten voor Primaire Waterkeringen (OPW).

2.1 Samenvatting uitgangspunten voor meekoppelen

In de paragrafen 2.2 t/m 2.6 zijn stap voor stap de diverse aspecten en onderdelen van het afwegingskader toegelicht. Het gehele afwegingskader is weergegeven in bijlage 1. Resumerend zijn de belangrijkste afwegingsaspecten hieronder opgesomd. Deze aspecten zijn aangevuld met enkele uitgangspunten die gelden voor het meekoppelen bij dijkversterking:

1. de ruimtelijke ontwikkeling of opgave aan de dijk heeft een aantoonbaar maatschappelijk belang;
2. de initiatiefnemer van de ruimtelijke ontwikkeling is bereid om de ontwikkeling (mede) te financieren en hiervoor kennis en capaciteit in te zetten. Hierbij dienen ook duidelijke afspraken gemaakt te worden, ook over risicoverdeling en indexering;
3. er is sprake van een waterveiligheidsopgave of een te verwachten opgave op basis van een inschatting van de opgave of scope van de trajecten;
4. Voor iedere fase van de dijkversterking dient een Go/no go moment ingebouwd te worden, om indien nodig de meekoppelkans te kunnen 'ontkoppelen'. Dit om te voorkomen, dat door omstandigheden het dijkversterkingsproject onnodige vertraging oploopt;
5. bij de aanpak van *anticiperen* draagt het HWBP de voorfinancieringskosten van de versterking van de primaire kering. Indien dit niet mogelijk is dan zal Waterschap Rivierenland bereid moeten zijn de versterking voor te financieren. Dit vergt besluitvorming door het algemeen bestuur;
6. bij de aanpak van *anticiperen bij HWBP projecten*, dient het waterschap bereid te zijn om de benodigde capaciteit beschikbaar te stellen;
7. voor Waterschap Rivierenland moet het qua bedrijfsvoering, capaciteit en financiën mogelijk zijn om een (deel van een) dijkversterkingsproject eerder dan gepland te starten;
8. bij de planning van de dijkversterkingsprojecten blijft urgentie leidend.

2.2 Meekoppelkansen in beeld

Mogelijke meekoppelkansen kunnen al vroegtijdig, voorafgaand aan de start van een dijkversterkingsproject in beeld worden gebracht. Er hoeft niet gewacht te worden met het inventariseren van meekoppelkansen totdat het dijkversterkingsproject daadwerkelijk aanvangt. De eerste stap in het proces van meekoppelen is het in beeld hebben van elkaars opgaven en het identificeren van de meekoppelkansen. We stimuleren derden actief om hun plannen en opgaven kenbaar te maken, zodat we de mogelijkheden voor het meekoppelen kunnen afwegen. Dit doen we voor de primaire keringen onder andere:

- In het kader van de jaarlijkse consultatie van de HWBP programmering;
- Een jaarlijkse kansenscan;
- De ingangstoets. Nieuwe dijkversterkingsprojecten aan primaire keringen kunnen pas worden toegelaten op de landelijke HWBP programmering na het succesvol doorlopen van een 'ingangstoets'. Bij deze ingangstoets worden naast de waterveiligheidsopgaven ook omgevingswensen geïnventariseerd. Daarmee worden ook de ruimtelijke ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de scope van het project in beeld gebracht. Vervolgens wordt onderzocht of deze meekoppelkansen kunnen worden meegenomen in het dijkversterkingsproject.

Uit de geïdentificeerde meekoppelkansen maakt het projectteam een eerste integrale afweging, waarbij voor elke meekoppelkans een keuze is gemaakt uit één van de drie onderstaande opties;

- Meekoppelen: ontwikkeling wordt onderdeel van dijkversterkingsproces, integrale aanpak en ontwerp, co-productie en - financiering o.b.v. samenwerkingsovereenkomst, aan elkaar verbonden;
- Inpassen: de (snel verwachte) uitkomst van de ontwikkeling past binnen de subsidieregeling van het HWBP en wordt opgenomen in het Projectplan dijkversterking, realisatie van locatie-specifieke maatregelen of voorzieningen;
- Geen meekoppeling mogelijk. In het geval er geen maatschappelijk belang is of de initiatiefnemer niet bereid is tot financiering, of er geen waterveiligheidsopgave is, is meekoppelen niet mogelijk. De ruimtelijke ontwikkeling zal in dat geval via het regulier vergunningsaanvraagproces in behandeling worden genomen, waarbij deze wordt getoetst aan de Keur, legger en beleidsregels.

2.3 Aantoonbaar maatschappelijk belang en bereidheid tot (mede)financiering

Zodra een mogelijke meekoppelkans aan de dijkversterking in beeld is, dan is de eerste afweging of de ruimtelijke ontwikkeling een aantoonbaar maatschappelijk belang kent en een aantoonbaar voordeel voor de lange termijn. Van een maatschappelijk belang is sprake als de ontwikkeling de belangen of behoeften van het individuele niveau (particulier / commercieel) overstijgt. Het algemeen belang is datgene dat voor het welzijn van de mens in zijn geheel nuttig, gewenst of nodig is. Het voordeel voor de lange termijn kan van financiële aard zijn (synergie, het beperken van de totale maatschappelijke kosten) en/of van ruimtelijke aard (minder hinder in uitvoering, het voorkomen van een toekomstige complexe versterkingssituatie, het versterken van de ruimtelijke kwaliteit). Dit kan per situatie verschillend zijn. De initiatiefnemer van de ruimtelijke ontwikkeling dient de maatschappelijke meerwaarde en het voordeel voor de lange termijn aan te tonen en ter beoordeling aan het waterschap voor te leggen. Daarnaast dient de ontwikkeling volledig gesteund te worden door een andere overheid. Dit betekent dat een medeoverheid de trekker is van de ruimtelijke ontwikkeling óf zijn medewerking verleent om de ontwikkeling te kunnen realiseren. Voorwaarde is daarbij ook dat de gemeente, waarin de ruimtelijke ontwikkeling is gelegen, het plan (financieel) ondersteunt en planologisch in wil passen. Ook dient de initiatiefnemer bereid te zijn om het geïntegreerde plan (dijkversterking en ruimtelijke ontwikkeling) mede te financieren. Meekoppelen betekent niet alleen meedoen, maar ook meebetalen.

2.4 Waterveiligheidsopgave in beeld

Als blijkt dat de ruimtelijke ontwikkeling aan de dijk een aantoonbaar maatschappelijk belang kent én er vanuit de initiatiefnemer bereidheid is tot (mede)financiering, dan wordt nagegaan of sprake is van een waterveiligheidsopgave van de betreffende dijk. Voor de primaire keringen is de eerste landelijke beoordeling in 2022 afgerond. Voor de regionale keringen is ook bekend wat de opgaven zijn tot 2030, deze zijn in beeld gebracht bij het gebiedsprogramma A5H. De volgende situaties kunnen zich voordoen:

1. de dijk is beoordeeld en voldoet niet aan de waterveiligheidsnormen. Er is een veiligheidsopgave;

2. de dijk heeft een voorlopig oordeel, eventuele opgave en/of scope trajecten onbekend;
3. de dijk is beoordeeld en voldoet aan de normen, geen opgave.

2.5 Afwegingen als sprake is van een waterveiligheidsopgave

Als sprake is van een waterveiligheidsopgave van het betreffende dijktraject, dan zijn drie situaties mogelijk:

1. de dijk maakt onderdeel uit van reeds gestart dijkversterkingsproject;
2. de dijk maakt onderdeel uit van geprogrammeerd, maar nog niet gestart project;
3. de dijk is nog niet opgenomen in een geprogrammeerd project.

Ad 1) Voor dijken die onderdeel uitmaken van een reeds gestart dijkversterkingsproject, dus waarbij de verkenningsfase reeds is gestart, is het principe van meekoppelen mogelijk (*categorie 1*). Dit wordt binnen het project afgewogen en opgepakt. Bij de vaststelling van het Voorkeursalternatief (VKA) dienen de meekoppelvoorstellen, en de samenhang met het dijkversterkingsproject, bekend te zijn. Dit gaat om meekoppelkansen die een aanzienlijk effect hebben op het ontwerp van de dijkversterking.

Ad 2) De programma's HWBP en A5H bestaan uit projecten die reeds zijn gestart (*categorie 1*), maar ook uit projecten die nog moeten starten (*categorie 2*). Wanneer de verkenning van een dijkversterkingsproject nog niet is gestart is nog niet bekend waar welke ingrepen aan de dijk uitgevoerd gaan worden en is er nog geen projectteam geformeerd. Een ruimtelijke ontwikkeling of opgave loopt dan vooruit op de dijkversterking. Het kan echter voor derden ontmoedigend werken als zij de komende jaren de ambitie en de middelen hebben om een ruimtelijke ontwikkeling samen met een dijkversterkingsproject van het waterschap te realiseren, maar hiermee moeten wachten doordat het dijkversterkingsproject pas veel later van start gaat. Om de ruimtelijke ontwikkeling of opgave nu al met de toekomstige dijkversterking te kunnen integreren zijn er twee oplossingsrichtingen mogelijk:

1. *synchroniseren*: de ruimtelijke ontwikkeling wordt geïntegreerd in het dijkversterkingsproject, waarbij (een deel van) het dijkversterkingsproject in de planning naar voren wordt gehaald. De agenda's van de activiteiten/ontwikkelingen worden in dit geval op elkaar afgestemd, waarbij *flexibiliteit in de tijd* wordt gevonden. Door middel van een gemeenschappelijke, geïntegreerde ontwikkeling kan synergie worden gerealiseerd;
2. *anticiperen*: de ruimtelijke ontwikkeling speelt in op de toekomstige, noodzakelijke versterking van de dijk en daarvoor worden extra maatregelen getroffen. Na realisatie van de ruimtelijke ontwikkeling voldoet de dijk aan de waterveiligheidsnorm en hoeft deze voorlopig niet versterkt te worden. Bij het anticiperen wordt *flexibiliteit in de ruimte* gevonden. Met het voorkomen van het ontstaan van belemmeringen tussen de ruimtelijke ontwikkeling en de toekomstige dijkversterking kan synergie worden gerealiseerd.

De keuze van de oplossingsrichting hangt af van de aard en de omvang van de ruimtelijke ontwikkeling en de mogelijkheden om de dijkversterking in de planning naar voren te halen of te anticiperen op de noodzakelijke dijkversterking.

Ad 3) Bij primaire keringen kan de situatie zich voordoen dat een dijk niet voldoet aan de waterveiligheidsnormen, maar dat deze nog niet is opgenomen in de HWBP-programmering (*categorie 3*). Dit komt doordat het HWBP jaarlijks voortrollend programmeert voor een periode van 6 jaar met een doorkijk tot 12 jaar. Minder urgente dijkversterkingsprojecten kunnen hierbuiten vallen. Wanneer een afgekeurd dijktraject niet is geprogrammeerd kan voorfinanciering, en de later te declareren versterkingskosten, nog niet met de programmadirectie HWBP worden afgestemd. Het koppelen van een dijktraject aan een ruimtelijke ontwikkeling vormt in een dergelijke situatie een financieel risico voor het

waterschap. In deze situatie zal afgewogen moeten worden of Waterschap Rivierenland bereid is om capaciteit beschikbaar te stellen. Daarnaast zal het waterschap bereid moeten zijn om de versterkingskosten voor te financieren. Voorwaarden zijn dan dat de eventuele rentekosten voor voorfinanciering bij de initiatiefnemer komen te liggen, afspraken worden gemaakt over indexering, en dat er vanuit de Programmadirectie voldoende zekerheid is over uitbetaling van de realisatiefase van het toekomstige dijkversterkingsproject. De keuze om voor te financieren vergt besluitvorming over kredieten en dat is een bevoegdheid van het Algemeen bestuur. Bovengenoemde situatie (*categorie 3*) doet zich niet voor bij regionale keringen. Daar worden alle afgekeurde keringen opgenomen in het gebiedsprogramma A5H.

2.6 Afwegingen als de waterveiligheidsopgave nog niet bekend is

De beoordelingsronde van de primaire keringen zijn afgerond. Er zijn een aantal trajecten die een voorlopig oordeel kennen, de aankomende jaren wordt toegewerkt naar een definitief oordeel. Uiterlijk in 2029 krijgen de trajecten met een 'voorlopig oordeel' een 'definitief oordeel'. Het betreft hier met name de dijken langs de Maas. Daardoor kan de situatie zich voordoen dat een eventuele waterveiligheidsopgave nog niet bekend is. Echter kan het mogelijk zijn om op basis van huidige kennis en inzichten binnen Waterschap Rivierenland een inschatting te maken of een waterveiligheidsopgave is te verwachten. Deze inschatting is niet mogelijk als de benodigde kennis ontbreekt. Als uit de inschatting een verwachting voor een opgave / scope bekend is, dan gelden vervolgens dezelfde afwegingen als bij categorie 3 (zie paragraaf 2.5, Ad 3); is Waterschap Rivierenland bereid om de versterkingskosten voor te financieren en capaciteit beschikbaar te stellen? Als de inschatting van een eventuele waterveiligheidsopgave niet mogelijk is of er geen waterveiligheidsopgave wordt verwacht, dan kan er geen sprake zijn van meekoppelen. Deze situatie wordt nader toegelicht in paragraaf 2.7.

2.7 Afwegingen wanneer geen sprake is van een waterveiligheidsopgave

Als geen sprake is van een waterveiligheidsopgave (*categorie 5*) dan hoeft het waterschap geen versterkingsmaatregelen te treffen aan de dijk. Er is dan geen sprake van meekoppelen van de ruimtelijke ontwikkeling aan een dijk. De ruimtelijke ontwikkeling zal in dat geval via het regulier vergunningsaanvraagproces in behandeling worden genomen, waarbij deze wordt getoetst aan de Keur, legger en beleidsregels. Hierbij dient aandacht te zijn voor het profiel van vrije ruimte van de dijk.

3. Procesgang bij aanpak synchroniseren en aanpak anticiperen

Indien een ruimtelijke ontwikkeling voldoet aan de criteria genoemd in hoofdstuk 2 van voorliggende beleidsnota zullen er tussen Waterschap Rivierenland en de initiatiefnemer(s) van de ruimtelijke ontwikkeling afspraken worden gemaakt met betrekking tot planning, kosten, indexering, inzet van personeel, omgaan met risico's, rollen, verantwoordelijkheden en governance. De procesgang bij het meekoppelen binnen een reeds gestart dijkversterkingsproject maakt onderdeel uit van het lopende project. De procesgang bij meekoppelen binnen een toekomstig dijkversterkingsproject (aanpak synchroniseren of anticiperen) is hieronder toegelicht.

3.1 Synchroniseren van dijkversterking en de ruimtelijke ontwikkeling

Bij de aanpak van synchroniseren wordt (een deel van) het geprogrammeerde dijkversterkingsproject in de planning naar voren gehaald en wordt dus de dijk eerder dan gepland versterkt. De concrete afspraken die met de externe partij worden gemaakt worden vastgelegd in een overeenkomst die, na besluitvorming door het CDH, wordt ondertekend door beide partijen. Voor de primaire keringen geldt dat de versterkingskosten mogelijk door het waterschap moeten worden voorgefinancierd. Het

algemeen bestuur zal over deze voorfinanciering moeten besluiten. Na ondertekening van de overeenkomst en positieve besluitvorming over de voorfinanciering kan vervolgens de planvoorbereiding van het geïntegreerde plan van start gaan. Vervolgens wordt gezamenlijk met de omgevingspartner(s) een voorkeursalternatief (VKA) en een projectplan ontwikkeld die ter besluitvorming aan het bestuur van het waterschap worden aangeboden. Waterschap Rivierenland maakt deel uit van het projectteam. De formele opdrachtgeversrol wordt belegd bij de partij waarbij het zwaartepunt van het project ligt. Als dit de dijkversterking betreft, dan zal het waterschap formeel opdrachtgever zijn.

3.2 Anticiperen op de dijkversterking

Bij deze aanpak wordt bij de ruimtelijke ontwikkeling geanticipeerd op de noodzakelijke versterking van de dijk. Na realisatie van de ruimtelijke ontwikkeling voldoet de dijk aan de waterveiligheidsnorm en hoeft deze voorlopig niet versterkt te worden. De initiatiefnemer werkt in nauw overleg met het waterschap een plan uit waarin de ruimtelijke ontwikkeling zodanig wordt gerealiseerd dat de dijk na realisatie voldoet aan de waterveiligheidsnorm. Naast het verlenen van medewerking aan de uitwerking van het plan (adviserende/participerende rol) heeft het waterschap een toetsende rol, zoals ook andere plannen van derden worden getoetst. De meerkosten van het geïntegreerde project, die gemaakt moeten worden om de dijk te laten voldoen aan de waterveiligheidsnormen, zullen in het geval van primaire keringen, door het HWBP moeten worden voorgefinancierd. Indien dit niet mogelijk is dan zal Waterschap Rivierenland bereid moeten zijn de versterking voor te financieren. Het Algemeen bestuur zal over deze voorfinanciering moeten besluiten. Op basis van een kostenvergelijking moet blijken dat deze meerkosten vergelijkbaar of lager zijn dan het volledig versterken van de betreffende dijk door Waterschap Rivierenland zelf. Als uit de kostenvergelijking blijkt dat de meerkosten hoger zijn dan zullen deze hogere meerkosten door de initiatiefnemer van de ruimtelijke ontwikkeling moeten worden bekostigd.

4. Overwegingen rondom meekoppelen

4.1 Meerwaarde en kansen

Het koppelen van dijkversterking aan ruimtelijke ontwikkelingen biedt maatschappelijke meerwaarde. Met de beleidslijn die is verwoord in de voorliggende notitie bieden we een mogelijkheid aan derden om ruimtelijke ontwikkelingen bij dijken te realiseren zonder dat zij lang hoeven te wachten op een start van een dijkversterkingsproject. Met deze aanpak kan voorkomen worden dat ruimtelijke ontwikkelingen op slot gaan. Tevens kunnen we met deze aanpak de energie en de ambitie van externe partijen vasthouden om ruimtelijke ontwikkelingen samen met een dijkversterking te realiseren en daarmee een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van het rivierengebied. Het waterschap heeft de verantwoordelijkheid om zijn taakuitoefening met oog op de omgeving uit te voeren. Deze werkwijze kan bijdragen aan draagvlak voor het dijkversterkingsproject en aan een positief imago van Waterschap Rivierenland. Daarnaast kunnen we met meekoppelen voorkomen dat we mogelijk in de toekomst hogere kosten moeten gaan maken voor een dijkversterking.

4.2 Belemmeringen en risico's

Naast de voordelen van het meekoppelen zijn er ook belemmeringen en risico's te benoemen, namelijk:

- voor de primaire keringen geldt dat indien Waterschap Rivierenland een dijkversterkingsproject in de planning naar voren haalt, het waterschap dit project mogelijk zal moeten voorfinancieren. Uitgangspunt is om de rentelasten door te belasten naar de initiatiefnemer(s) van de ruimtelijke ontwikkeling. In de meeste gevallen zal voorfinanciering niet van toepassing zijn op de regionale keringen;

- het in de planning naar voren halen van delen van dijkversterkingsprojecten maakt het dijkversterkingsprogramma gefragmenteerder en complexer. Eén dijkversterkingsproject kan met deze aanpak gesplitst worden in enkele deelprojecten. Dit leidt over het algemeen tot een hogere werklust voor de organisatie. Deze extra werklust zal als 'in-kind' bijdrage worden geaccepteerd. Het in de planning naar voren halen van een project betekent ook dat een of meerdere projecten in de planning naar achteren schuiven. Het schuiven in de HWBP programmering moet het waterschap afstemmen binnen de landelijke HWBP-organisatie. Binnen het gebiedsprogramma A5H kan het waterschap de programmering (beperkt) aanpassen in afstemming met de gebiedspartners;
- het koppelen van ruimtelijke ontwikkelingen aan de dijkversterking vergt flexibiliteit en capaciteit van de organisatie. Bij beperkt aanwezige capaciteit kan de situatie zich voordoen dat het waterschap moet kiezen tussen het meekoppelen of een temporisering van de eigen opgave;
- ruimtelijke functies op of direct aan de dijk kan het beheer van de dijk bemoeilijken, zoals inspectie, toetsing en dagelijks onderhoud van de dijk. Dit is afhankelijk van de daadwerkelijke invulling en ontwerp van het geïntegreerde plan. De beheerbaarheid is een belangrijk aspect dat bij de planvorming goed dient te worden beschouwd. Afspraken over het beheer en onderhoud van elementen of voorzieningen aan de dijk, die niet bijdragen aan de waterveiligheid, zullen vroegtijdig moeten worden gemaakt;
- integratie van een dijkversterkingsproject met een ruimtelijke ontwikkeling van een derde kan de governance rondom en de besluitvorming van een project complexer maken. Dit vraagt aanvullende competenties op het vlak van project- en procesmanagement;
- een risico is dat de uitgangspunten voor dijkversterking kunnen wijzigen en dat er andere uitgangspunten bij de later uit te voeren grootschalige dijkversterking gelden dan bij het eerder uit te voeren geïntegreerde project;
- een risico is dat bij de grootschalige dijkversterking blijkt dat de plankeuze van het geïntegreerde project niet optimaal is, bijvoorbeeld doordat deze niet goed past in een bredere visie/inpassingsplan die later voor het hele dijktraject wordt opgesteld;
- een financieel risico is als de initiatiefnemer van een ruimtelijke ontwikkeling uiteindelijk niet zijn financiële verplichtingen kan voldoen. Met scherpe afspraken tussen het waterschap en de initiatiefnemer aan de voorkant en nauw contact gedurende het proces, kan dit risico zoveel mogelijk beheerst worden.

**Bijlage 1: Afwegingskader
Beleid Meekoppelen bij dijk- en kadeversterking**